

רשת
שיעורי
תורה

היכלי תורה

ערש"ק פרשת לך לך חשוון תשס"ט ♦ דף היומי בבלי: קידושין ל ירושלמי: נזיר יד

אמרי נא אחתי את למען ייטב לי בעבורך

ברש"י: יתנו לי מתנות

מאד יפלא, כיצד יתכן שאברהם אבינו שהכתוב משבח על שאמר למלך סדום 'אם מחוט ועד שרוך נעל ואם אקח מכל אשר לך', שיחמוד את מתנות מצרים ובעבורן יעמיד בסכנה את צניעותה של שרה אשתו.

ונראה לפרש, כי 'למען ייטב לי בעבורך' הוא חלק מהאמירה ששם אברהם אבינו בפיה של שרה לומר למצרים. והיינו, שאמר לה 'אמרי נא אחותי את' והיה אם יפקקו המצרים בכך, ויאמרו אם לא אשתו את רק אחותו, מדוע הוא מוליכך עמו בכל אשר ילך, על זאת השיבי להם 'למען ייטב לי בעבורך', כי אני מוליכך עמי כדי להתעשר מהמתנות שיתנו לי בעבורך.

עבור המצרים אמנם היתה זו תשובה נכונה, אבל חלילה להעלות על הדעת כי אכן היה זה משקוליו של אברהם אבינו, כי טעמו האמתי היה 'וחיתה נפשי בגללך'.

יש לפרש, כי מזה שאמר אברהם אבינו 'למען ייטב לי בעבורך', הוא נתינת טעם רק על בקשתו 'אמרי נא אחתי את', כי להצלת נפשו די שתאמר שאין היא אשתו, וממילא לא יבקשו להרגו. לכן פירש אברהם אבינו לשרה את הסבה שהביאה אותו לדרוש ממנה שתאמר כי אחותו היא, כדי שיתנו לו מתנות.

בזאת ניתן להבין גם את כפל הלשון בדבריו של פרעה כאשר הקשה לאברהם ואמר לו: 'למה לא הגדת לי כי אשתך היא למה אמרת אחתי היא', ולכאורה יש כאן שפת יתר, שהרי על ידי שאמר אברהם 'אחתי היא' הסתיר מפרעה כי היא אשתו, ואם כן שתי השאלות הן היינו הך.

אלא שירד פרעה לכוונתו של אברהם אבינו, שכדי להציל את עצמו די היה שיאמר כי אין היא אשתו, ואמירתו 'אחותי היא' היתה כדי לקבל מתנות. לכן חילק את שאלתו בשתיים, הראשונה על שלא גילה כי אשתו היא, ובכך הביא את פרעה לידי מכשול בקחתו אותה. והשנייה, על שאמר כי אחותו היא, וקבל מתנות בחנם.

וזה המשך הכתוב 'ועתה הנה אשתך כלומר, אף על גב שהנה אשתך היא, ומצד הדין היינו יכולים לתבוע ממך שתחזיר את המתנות שקבלת, מכל מקום 'קח ולך', קח את מתנותיך ולך אתם. ואכן כך עשו, וכמו שכתוב 'וישלחו אתו ואת אשתו ואת כל אשר לו'.

ע"פ מנוחה וקדושה ופנים יפות

נושאי הדף בעלון

יחד עם לימוד מוסר התורה
'תבלין'.....קידושין ל

סעודת בר מצוה האם היא סעודת
מצוה.....קידושין לא

קימה מפני סגי נהור.....קידושין לב

קימה מפני זקן או נתינת מקום
לשבת.....קידושין לג

עמידה לפני מי שאוסף
צדקה.....קידושין לד

נישוק הס"ת ביד או בפה.....קידושין לה

אשה ששכחה יעלה ויבוא
ביו"ט.....קידושין לו

חיוב נשים במזוזה, ואם מותרת
לקובעה.....קידושין לז

החלפת מנעלים לשבת.....קידושין לט

חלה בצורת מפתח לאחר
הפסח.....קידושין לך

כפתור ופרח.....עמוד 5

יחד עם לימוד מוסר התורה 'תבלין'

בברכי יוסף (או"ח סי' א סק"א) כתב, ראוי לכל ת"ח שיקבע עת כפעם בפעם ללמוד בספרי מוסר, כי כל הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו (סוכה נב), ומפני שטרוד בגופי הלכות ומחדש בטובו חידושי תורה, קרוב שיגבה לבו, וכיוצא. וקבלתי כי בכלל מה שאמרו שתורה תבלין ליצה"ר, הוא תוכחת מוסר מרז"ל הקדמונים והאחרונים.

ובטוב עין (סי' יח אות ב) ביאר החיד"א שכשיצרף האדם לעסק התורה תוכחות מוסר, עי"ז תורתו תהא נקיה בענווה ובשמירת הלשון, ואז היא תבלין ליצה"ר, כי אם יעסוק בגופי הלכות ולא ישגיח בעברות שאדם דש בעקביו לא לרצון תהיה התורה לבטל היצה"ר.

כך גם כתב בפלא יועץ (ערך מוסר) שהתבלין נגד היצר הרע הוא לימוד המוסר, ועל זה אמרו 'בראתי לו תורה תבלין', ועל הרוב מי שאינו מתמיד ללמוד מוסר, לא טעם טעם יראת חטא, ודרכו ישר בעיניו ולבבו יבין אשר הוא יהודי כשר, ואף אם ישמע או ילמוד פעם ביוכל או ישמע דברי מוסר אינו פועל לו ואינו מתעורר כלל ואין בשר המת מרגיש באיזמל, כי טפש כחלב לבם מחמת עוונותיהם שהם מסכים המבדילים ומטמטמין את הלב, ועל זה אמרו רשעים בחייהם קרויים מתים, שהם כמתים שאינם מרגישים ביראת ה' ואהבתו, ולכן ראוי ללמוד את כל ספרי המוסר אחד לאחד חזור וחזור, חק ולא יעבור יום ליום ולילה ללילה, ואף מי שיושב בבית המדרש ועוסק בנגעים ואהלות יותר ויותר צריך ללמוד מוסר כי לא המדרש העיקר אלא המעשה וכל הגדול מחבירו יצרו גדול ממנו.

ובאבקת רוכל (ח"ב כלל א פרט א) כתב ר' הלל ליכטענשטיין אב"ד קאלאמאי, שרק לימוד אגדות מוסר של מאמרי חז"ל הוא התבלין ורטיה שיוכל האדם לכבוש את יצרו ולנצחו על ידי שלומד אותם, ורק עליהם אמרו רז"ל 'בראתי יצה"ר בראתי תורה תבלין'.

יתירה מזו, כתבו בשמו (תולדות וזכרונות עמוד כג) שהיה רגיל לומר שתורה בלא יראה, היא תבלין ליצר הרע, וכך פירש את דברי הגמ' בראתי יצר הרע בראתי 'לו' תורה תבלין, שפעמים התורה היא תבלין ליצר הרע, כי התורה אשר לומדים בלא יראה נותן תבלין ליצר הרע.

בעניין לימוד מוסר ידועים דברי החיד"א בדבש לפי (מערכת אות מא) שכתב על הת"ח שאינם רוצים ללמוד מוסר, על הרוב הם מתגאים בלמודם וחושבים שהם חכמים גדולים, ומבזים הזקנים וגדולי דורם ואינם מקפידים להתפלל, ופוגמים ברית הלשון והראות וכיוצא ולכן תורתם אינה רצויה כי אינה לשמה.

ובחיי אדם (כלל כמג) כתב, שלימוד מוסר וספרי יראה הוא יותר חיוב מכל לימוד. וביערות דבש (ה"ב דרוש א, דרוש יב) כתב שלימוד מוסר שעה או חצי שעה בכל יום הוא סם החיים, ומחוייב האדם ללמוד ספרי מוסר בכל יום ערב ובוקר, ושכן חובה על המלמד ללמוד עם התלמידים טרם פתיחת הלימוד מספרי מוסר, וכן לשלומד עם בעה"ב. ואף הנשים והבתולות חייבות בזה.

סעודת בר מצוה האם היא סעודת מצוה

כתב הים של שלמה (ב"ק פ"ז סי' לו), סעודת בר מצוה לכאורה אין לך סעודת מצוה גדולה מזו ושמה יוכיח עליה [סעודת בר מצוה], ועושים שמחה ונותנים למקום שבח והודיה שזכה הנער להיות בר מצוה, וגדול המצוה ועושה, והאב זכה שגדלו עד עתה להכניסו בברית התורה בכללה. והביא ראייה מסוגיין שאמר רב יוסף לבסוף השתא דאמר ר' חנינא גדול המצוה ועושה כו', מאן דאמר לי שאין הלכה כר' יהודה, דאמר סומא פטור מן המצוות, עבידנא יומא טבא לרבנן. אע"פ שהיה כבר חייב מכבר אם ההלכה כר"י וא"כ לשמחה מה זו עושה, אלא על הבשורה לבדה שלא היה נודע לו עד עתה רצה לעשות יו"ט, כ"ש על הגעת העת והזמן שמתחייב במצוות שראוי לעשות יו"ט. וכתב שאף אם עושה הסעודה שלא בזמנה כגון שהנער עדיין אינו בר חיוב, מ"מ אם הנער דורש שם נקרא סעודת מצוה ולא גרע מסעודת חינוך הבית.

והוסיף, בכל אלו סעודות מצוה שמותר ללכת בהם, מ"מ לא ירבה בהן שיבטל ח"ו למודו הקבוע לו לגמרי, אלא לפעמים, לפחות אם אפשר שהסעודה תתקיים בלעדיו, והכל לפי העניין, ואיש ירא אלקים אשר בא לטהר יורו לו מן השמים דרך הישר בקו האמצעי.

כיוצא בזה כתב המגן אברהם (או"ח סי' רכה סק"ד), והביא עוד מהאחרונים, שמצוה לעשות סעודה ביום שנכנס בנו לעול מצוות כיום שנכנס לחופה. וכעין זה כתב גם כן בדגול מרבבה (יו"ד סי' שצא ס"ב), שאם הנער דורש, או שהוא ממש ביום שהשלים י"ג שנה ויום א', הרי זה סעודת מצוה ומותר לאבל לילך שם.

בספר נהר מצרים (דף 10) כתב שמנהג עיה"ק ירושלים ת"ו ומצרים יע"א, שאין נופלים על פניהם ביום שיש בר מצוה, וכן נוהגים ג"כ בערים רבות בחו"ל, ומנהגם של ישראל תורה הוא, וסמך לדבר מפני שדומה לחתן שכתוב בו כחתן יכהן פאר, ותפילין נקראו פאר כמו שכתוב פארך חבוש עליך, והרי הוא כחתן שאין אומרים תחונן כשנמצא שם.

וכתבו הפוסקים, שלפי הטעם המבואר בים של שלמה לכאורה נראה שגם לנערה שמלאו לה שתיים עשרה שנה ויום אחד, ומתחייבת בכל המצוות שהאשה חייבת בהן הרי נעשית מצווה ועושה באותן מצוות, וראוי לשמוח ביום כניסתה למצוות כיון שבטעם זה אין כל הבדל בין נער לנערה בהגיעם לחיוב מצות. אך בבן איש חי (פרשת ראה אות יז) כתב, שאף על פי שלא נהגו לעשות סעודה לנערה ביום הכנסה למצוות, מכל מקום ראוי שתלבש בגדי שבת ותהיה שמחה באותו היום על שזכתה להכנס לעול המצות.

יתירה מזו מבואר בשו"ת אגרות משה (או"ח ח"א סי' קד) שאין שום סמך ויסוד לחשוב לסעודת מצוה מה שעושים חגיגה ומסיבה לנערה בת מצוה, והוא ודאי רק דברי רשות והבל בעלמא ואין שום מקום להתיר לעשות זה בבית הכנסת. וכ"ש בזה שהמקור בא מהרפורמים והקונסרבטיבים, ורק אם רוצה האב לעשות איזה שמחה בביתו רשאי, אבל אין זה שום ענין וסמך להחשיב זה דבר מצוה וסעודת מצוה, כי הוא רק כשמחה של יום הולדת בעלמא. ואף בבית ודאי היה יותר טוב למנוע אף שאין בזה איסור, אבל לעשות בביהכ"נ אף בלילה בשעה שאין מתפללים אסור.

יום ראשון יא השון

קידושין לב

קימה מפני סגי נהור

בשו"ת גינת ורדים (יו"ד כלל ד ס"ב) כתב שצריך לקום מפני סומא, והוכיח כן מהא שבגמ' לקמן (לג.) אביי כשראה אוזן חמורו של רב יוסף היה קם לכבודו. ומבואר שאף שרב יוסף היה סגי נהור כמבואר בהרבה מקומות בש"ס בכל זאת אביי קם מפניו.

עוד כתב להוכיח מהירושלמי (ביכורים פ"ג) אמר רבי סימון אמר הקב"ה 'מפני שיבה תקום והדרת פני זקן ויראת מאלוהיך אני ה'', אני הוא שקיימתי עמידת זקן תחלה. ומבואר שם בגמ' שכביכול הקב"ה מקיים את התורה ומקיים מצות קימה והידור מפני זקנים, וא"כ נלמד הידור וחיוב של כיבוד להדיוט, מהידור שעושה כביכול הקב"ה, והקב"ה מהדר פניהם של ת"ח הבאים לתפלה או לעסוק בתורה לקום מפניהן ולהדרן, אע"פ שהם אינם מרגישים בזה לראות ההידור והכיבוד שעושה להם הקב"ה, א"כ מזה נלמד שכיבוד והידור שאנו חייבים הוא כמו הקב"ה אע"פ שאין התלמיד חכם רואה ויודע. ומסיק ואפילו אם לא היה בירור וראיה לדין זה, שורת הדין היתה נותנת לחייב בכל אופן כי הוא ספק של תורה ולא ידעתי איך מלאם לבם לקצת שרידים להקל בזה מפני טענה שאין לה סמוכות כלל.

בחידושי הרי"ם (יו"ד שם) דחה ראיית הגינת ורדים מאביי שקם לפני רב יוסף, וכתב שאפשר שזה היה לפני משורת הדין, או שנאמר שברבו מובהק חייב גם כשהוא סגי נהור אבל לא בכל חכם או זקן, והטעם לחלק בזה משום שקימה לפני סגי נהור היא קימה של כיבוד, ורק ברבו מובהק חייב לקום כיון ששם חיובו הוא כמלא עיניו. וכתב שם וכדומה שכן נוהגים שלא לקום מפני זקן וסומא.

ובשו"ת הלכות קטנות (ח"א ס"י קנד) דחה הראיה מאביי שקם לפני רב יוסף, שרק מפני רבו צריך לקום ומשום מורא ולא מפני הידור, וכתב שמסתבר שצריך הידור רק לפני הרואות ולא לסומא, כמו שכתוב (שמות כג טו) 'ולא יראו פני'.

ובברכי יוסף (יו"ד ס"י רמד אות ב) כתב, על ראייתו מהירושלמי שודאי אין כוונת הירושלמי כפשוטו, אלא שכביכול הקב"ה קם לפני אברהם אבינו. וכתב, אבל אף שאין ראיה מכרעת לאחד מהצדדים יש לקום מפני סגי נהור, והוסיף ששכרו איתו כמבואר בחגיגה (ה:): אמר הקב"ה אתם הקבלתם פנים הנראים ואינם רואים, תזכו להקביל פנים הנראים ואינם נראים.

וכן מבואר **במנחת חינוך** (מצוה רנו) נראה שגם לסומא חייבים לכבדו, ואפשר שזה לפני משורת הדין.

והשבט הלוי (תשובה שבסוף ספר והדרת פני זקן) הכריע שצריך לקום מדינא לפני סומא.

אמנם לענין חיוב סומא לקום לפני חכם, כתב **החזון איש** (יו"ד ס"י קנא סק"א) שגם סומא חייב לקום מפני כל חכם, ומשום שבכלל ראיה היא שמיעה הכרה וידיעה, והוא הלא יודע שבא לכאן החכם.

לתרומות והנצחות ניתן לפנות

ל - 02-9914478

יום שני יב השון

קידושין לב

קימה מפני זקן או נתינת מקום לשבת

כתב **החיד"א בספר נחל קדומים** (פרשת קדושים) בשם רבינו אפרים, מפני שיבה תקום והדרת פני זקן, כלומר, כשתראה אדם זקן מאוד עומד, והוא מיצר מאד בעמידתו, ואתה יושב, תקום ותושיבהו במקומו. והדרת פני זקן, שאם אינו זקן כל כך, תהדר אותו בדברים, ותאמר לו, אם תרצה לשבת במקומי שב.

והנה **בשו"ת שבט הלוי** (ח"ב ס"י קיד) נשאל בענין קימה מפני זקן וכיו"ב באוטובוס שודאי עיקר מצות קימה מתקיים בקימה בעלמא והדר יושב, וזה מוכח בש"ס בכ"ד. אמנם היות דקיי"ל דבעינן קימה שיש בה הדור, ע"כ קרוב לודאי דאם אין מפנה מקומו להזקן מבטל ההדר דודאי אין זה הדור דהצעיר יושב והזקן עומד לפניו כתלמיד מפני רב. אמנם כ"ז במקום שמשלמים בשביל עמידה כמו לישיבה, אבל במקום שמשלמין בשביל ישיבה יותר מעמידה, א"כ שוב ה"ל חסרון כיס ואמרינן מה קימה שאין בה חסרון כיס וכו'. אמנם י"ל דזה דוקא כעין בטול מלאכה וכיו"ב, אבל הכא החסרון כיס לצורך מצוה הדר הו"ל כמו שאר מצות דחייב בממונו.

עמידה לפני מי שאוסף צדקה

בשו"ת יד אליהו (ס"י נד) כתב שיש לעמוד לפני מי שאוסף צדקה שהרי הוא עוסק במצוה, כמבואר בסוגיין שיש לעמוד בפני מביאי בכורים, **ובט"ז** (יו"ד ס"י שסא) פסק שיש לעמוד בפני כל מקיים מצווה. **ובשו"ת תשובות והנהגות** (ח"ד ס"י ריח) האריך לדון מדוע בזמן הזה אין מקפידים לעמוד לפני גבאי צדקה.

נישוק הס"ת ביד או בפה

בסוגיין אמרו שחייב אדם לעמוד מפני ספר תורה, ולמדו זאת מק"ו שאם יש לעמוד מפני תלמידי חכמים, ודאי שיש לעמוד מפני התורה עצמה.

בשערים המצויינים בהלכה (ס"י כג סק"א) כתב לבאר עפי"ז את המקור לנשיקת הס"ת כשמוציאים ומכניסים אותו מארון הקודש. שהרי **רש"י** כתב במסכת עבודה זרה (יז.) שדרך בני אדם כשיוציאים מבית הכנסת לנשק את מי שגדול ממנו משום כבוד. אם יש לומר ק"ו, אם אדם גדול יש לנשק, כ"ש ספר תורה.

לפי זה ביאר שמה שכתב **הרמ"א** (או"ח ס"י קמט ס"א) שנוהגים להביא את התינוקות לנשק התורה, כדי לחנכם ולזרום במצות. אין כוונתו רק לתינוקות, אלא רצה לומר שגם את התינוקות יש לחנך בזה, וודאי שגם הגדולים נוהגים כן.

וסיים שבסידורים הביאו **מהאר"י הק' והיעב"ץ** שיש לנשק דוקא ביד ולא בפה. **ובשערי אפרים** (שער י"סד) כתב שבשעה שרואים ס"ת נוהגים להתקרב אליו ולנשקו בפה ואומרים 'ישקני מנשיקות פיהו', ואם אין יכול לנשק בפה, ינשק ביד, ובסידורים מלגלים על נשיקת היד, וליתא דכיון שניכר שעושה כן שמונשק בידו במקום שנגע בס"ת שפיר דמי לעשות כן שמראה שאילו ע"י הנגיעה בס"ת נדבק בידו רושם קדושה ולכן מנשק וכן העולם נוהגים כשממשמשים ביד התפילין משום היסח דעת או כדי לתקנם כשזו ממקום נושקין היד, וענין הנשיקה הוא חיבור לטהרה ויש בזה משום חיבוב מצוה.

אשה ששכחה יעלה ויבוא ביו"ט

כתב בשו"ת רעק"א (ח"א סי' א) שאשה ששכחה לומר יעלה ויבא בברכת המזון של יו"ט אינה צריכה לחזור ולברך, כיון שיש לומר שאשה מותרת להתענות ביו"ט, שהרי איסור תענית ביו"ט נראה שהוא מדין עונג, וכן מבואר ברמב"ם, ומצות עונג הרי הוא בכלל מצות עשה של עצרת תהיה לכם, וכמו שדורשים מפסוק זה בגמ' (פסחים סח:): חציו לה' וחציו לכם, וא"כ הרי זה מצות עשה שהזמן גרמא שנשים פטורות, ורק לגבי איסור מלאכה ביו"ט חייבות מפני שזה לא תעשה, וא"כ מותרת להתענות, וממילא אם שכחה להזכיר של יו"ט בברכת המזון א"צ לחזור ולברך, משום שיו"ט לגבי נשים הוא כראש חודש לגבי אנשים שאין צריך לחזור, ורק בליל ראשון של פסח שנשים חייבות בכזית מצה, שנלמד מהיקש שכל שישנו בבל תאכל חמץ ישנו בקום אכול מצה, וכן בשבת אם שכחה לומר רצה והחליצנו, שכיון שנשים חייבות במצות עשה של קידוש מכח ההיקש של זכור ושמור חייבות ג"כ בכל מצוות עשה של שבת, וממילא חייבת במצות עונג שבת ואסורה להתענות ולכן צריכה לחזור ולברך, וכתבו הפוסקים שא"כ ה"נ י"ל לגבי תפלת שחרית ומנחה בר"ח שאם שכחה יעלה ויבא א"צ לחזור ולהתפלל.

בהשמטות שבסוף תשובות רעק"א כתב, שדבריו אינם רק לדעת הכסף משנה (חגיגה פ"א הל' א) שמצות שמחה הוא על הבעל לשמח את אשתו אבל האשה אינה מצווה בזה, אלא אף לדעת הלחם משנה (מעשה הקרבנות פ' יד הל' יד) בדעת הרמב"ם שהאשה חייבת בשמחה ביו"ט אינה צריכה לחזור אם שכחה יעלה ויבא, ומשום שאף להלחם משנה שמחייב היינו רק שאסורה להתענות וצריכה לאכול ולשמוח בבשר ויין, משא"כ אכילת פת שהוא משום עונג וכבוד ולא משום שמחה בזה אינה חייבת, ואם אכלה וטעתה בברכת המזון אינה צריכה לחזור ולברך.

אמנם בשו"ת מתת ידו (מהדו"ת או"ח סי' כא) כתב שיש לומר שאפילו אם נאמר שנשים פטורות מאכילת פת ביו"ט, מ"מ כיון שהאשה מכנסת עצמה לחיוב מצות עשה של שמחת יו"ט ואוכלת פת חל עליה החיוב בברכת המזון כמו האנשים וצריכה לחזור, וכמו בתפלת ערבית שהיא רשות ומ"מ אם מתפלל עשה התפילה חובה על עצמו ואם טעה ולא הזכיר מעין המאורע בשבת ויו"ט וחול המועד צריך לחזור ולהתפלל, הוא הדין כאן, וכן כתב בפתחי תשובה (או"ח סי' תקכט) ודחה דברי הגרע"א, וצירף עוד טעם לחיובם לחזור משום שאף הן היו באותו הנס.

אמנם בתשובת ר' שלמה הכהן מוילנא (הובא בשדי חמד מערכת יו"ט סי' ב אות ו) תמה על הגרע"א הנ"ל שלא ביאר שעכ"פ ביום טוב של עצרת צריכות לחזור ולברך, כיון שהכל מודים בעצרת צריך גם לכם וכו' ואם כן אף נשים מחויבות בסעודה, וממילא מחויבות ג"כ בברכת המזון ובהזכרת היום טוב ואם טעו יצטרכו לחזור.

לרישום ועדכון שיעורי תורה
ניתן לשלוח פקס ל: 03-543-5757

חיוב נשים במזוזה, ואם מותרת לקובעה

בגמ' מבואר שנשים חייבות במזוזה, ובס' יפה ללב (ח"ו סי' רצא סק"ד) הביא דברי המדרש רבה (רות פ"ב פרשה כג) אמרה לה נעמי לרות, בתי אין דרכן של בנות ישראל לדור בבית שאין בו מזוזה, אמרה לה באשר תליני אלין. וכתב שמוכח מזה שנשים פטורות מן המזוזה, שהרי כתב המדרש אין דרכן כו' ולא אמר לשון איסור, משמע שאין נשים חייבות במזוזה אלא שאין דרכן במזוזה, ולפי דבריו חולק המדרש על התלמוד בבלי בסוגיין שנשים חייבות במזוזה. אמנם הרמב"ם (מזוזה פ"ה הל' י) והשו"ע (יו"ד סי' רצא ס"ג) כתבו שאשה חייבת במזוזה.

כתב בישועות מלכו (מזוזה פ"ד הל' י) שאף שהאשה חייבת במזוזה מ"מ אין לה לקובעה בעצמה כמו שפסולה לכתובתה, וכמבואר בגמ' במנחות (מב:): לענין תפילין שעכו"ם פסול לעשות תפילין כמו שפסול לכתבן ומשום שאינו במצות תפילין, והוא הדין אשה פסולה לעשות תפילין מטעם זה, הוא הדין כאן אין האשה יכולה לקבוע מזוזה כיון שאינה רשאית לכותבה.

אמנם בשו"ת ארץ צבי (ח"א סי' טו) כתב, שכיון שעיקר מצות מזוזה היא קביעתה וגם נשים חייבות לקובעה בפתח ביתן איך נאמר שלא תוכל לקיים המצוה אלא על ידי שליח, וסיים בצ"ע.

ובשדי חמד (מערכת מ' כלל קלא) הביא בשם חקרי לב והמור ואהלות (קונטרס אהל ברכות והודאות סי' יד) שאשה כשרה לקביעת מזוזה, וכן משמע בדעת השדי חמד עצמו שאשה כשרה לקביעת מזוזה עיי"ש באריכות. ובשו"ת שבט הלוי (ח"ב סי' קנח) תמה ג"כ על הישועות מלכו איך נפסול נשים לקביעת המזוזה שהם חייבים בה ועיקר המצוה היא לקובעה. [ועיין בספר יבין דעת (חסדי אבות סי' ו) שכתב ליישב דברי הישועות מלכו].

וכתב בספר בירורי הלכה (סי' רצא עמוד ת"כ) שאשה כשרה לקבוע מזוזה בין בבית נשים ובין בבית אנשים.

ובשו"ת תשובות והנהגות (ח"ד סי' רלח סק"ו) כתב שאין להקל לכתחילה לקבוע מזוזה על ידי אשה, משום שלכתחילה ראוי שלא להיכנס לספק מחלוקת. וכ"כ במזוזות מלכים (הלכה למשה סק"י) שכיון שיש מחלוקת הפוסקים ראוי לכתחילה שלא תקבע את המזוזה.

ויותר מזה כתב בשו"ת באר משה (ח"ב סי' ק) שאם אשה קבעה את המזוזה ראוי שיסיר את המזוזה ויחזור ויקבענה בלא ברכה, אך ציין שבשו"ת חתם סופר (יו"ד סי' ריא) משמע שנשים ישנם בקביעת מזוזה, ולכן כיון שהחתם סופר מתיר אין למחות על זה. (ועיין בשו"ת חתם סופר יור"ד סי' רעא ד"ה ולדידי).

ובספר שערי מזוזה (פרק טז הערה יג) כתב שאף לדעת האומרים שאשה כשרה לקבוע מזוזה, מ"מ לא תעשה זאת ברוב עם משום צניעות, עוד כתב בעולת חודש (ח"א דרוש ה' מאמר קסג) להוכיח את האנשים שנותנים ביד האשה לקבוע מזוזות בביתם כאילו שאין זה לפי כבודם לקיים מצות ה'.

החלפת מנעלים לשבת

במסכת שבת (ק"ג). אמרו, אם תשיב משבת רגליך וכו', 'וכבדתו מעשות דרכיך', שלא יהיה מלבושך של שבת כמלבושך של חול.

בפוסקים דנו אם המנעלים הם בכלל מלבושים, שיצטרך מנעלים מיוחדות לשבת.

והנה בשו"ת שער אפרים (סי' קכד) הסתפק במי שקיבל על עצמו התחייבות לקנות מלבושים לחברו, האם עליו לתת לו גם מנעלים שהם בכלל מלבוש, או שמא אינם בכלל מלבוש. וכתב לפשוט ספיקו ממה שאמרו בסנהדרין (ס:) לגבי עבודה זרה, הסך והמלביש והמנעיל [לעבודה זרה] עובר בלא תעשה, ומכך שאמרו 'מלביש' ו'מנעיל' כדברים נפרדים, מוכרח שמנעלים אינם בכלל מלבוש, אך כתב שיש לדחות ראייה זו.

בשו"ת שבות יעקב (ח"א סי' כד) כתב לבאר שיש לדחות ראייה זו היות והתנא בסנהדרין בא להשמיענו שיתחייב לא תעשה גם על הנעלה בלבד, ואילו היה כוללו בתיבת המלביש, הייתי אומר עד שילביש וגם ינעיל. [וע"ע במרגליות הים (שם) מה שכתב בזה].

החיד"א בשו"ת חיים שאל (ח"א סי' עו) הביא ראייה לנידון זה ממה שאמרו בסוגיין 'הלבישו הנעילו' הרי שאין הנעילו בכלל הלבישו, אך צידד לדחות ראייה זו, עיי"ש.

ולמעשה לעניין החלפת מנעלים לשבת, כתב בשו"ת רב פעלים (ח"ד או"ח סי' יג) שאין המנעל בכלל המלבושים, והראיה שברכת מלביש ערומים שנתקנה בשביל מלבושיו של האדם, לא נכלל בה המנעל והסנדל אלא תקנו חז"ל ברכה אחרת בשביל הנאת המנעל, והיא ברכת שעשה לי כל צרכי, שברכה זו נתקנה בעבור נעילת המנעלים כידוע, ועל כן אין חיוב להחליף מנעלים לשבת. וכתב להוכיח כן גם מירושלמי (שבת פ"ו ה"ב), עיי"ש. וכך נקט גם בשו"ת בית דוד (לייטער, סי' מ) שהדבר מפורש בירושלמי (שם) שאין צריך להיות לו מנעלים מיוחדות לשבת.

אך ביסודי ישורון (ח"ג עמוד כו) כתב שדבר זה תלוי בפירוש הירושלמי (שם), שלפירוש הפני משה חייב אדם להחליף מנעלים לשבת, ולפירוש הקרבן העדה אינו חייב, עיי"ש. וע"ע בפניני הלכה (כתובות סה:) מה שנתבאר בענין זה.

חלה בצורת מפתח לאחר הפסח

באוהב ישראל (ליקוטים חדשים פרשת שמיני) כתב, לשבת שאחר הפסח המנהג הוא מימים קדמונים לנקוב את החלות בשבת שלאחר פסח במפתחות, ונעשה על החלה צורת מפתח ומנהג ישראל תורה הוא.

ויש לבאר שבעת שאכלו ישראל מן המן, מהקרבת העומר ואילך לא אכלו עוד מן המן כמו שאמר הכתוב (יהושע ה יא) 'ויאכלו ממחרת הפסח מעבור הארץ'. ואמרינן בגמרא (בסוגיין) ממחרת הפסח אכול עד השתא לא אכול, ומאז התחילו לאכול מתבואת הארץ והיו ישראל צריכין לפרנסה כי עד עתה היה להם המן. וזאת ידוע שלכל דבר יש שער כמו שאנחנו מתפללין שיפתח לנו השי"ת שערי פרנסה. ומזה נשתרבו המנהג להיות עושין צורת מפתח על החלות לרמוז שיפתח לנו השי"ת שערי פרנסה.

כפתוי

כל המלמד את בן בנו תורה מעלה עליו הכתוב כאלו קבלה מהר סיני

'והודעתם לבניך ולבני בניך יום אשר עמדת' וכו' (דברים ד ט) אחז"ל כל המלמד את בן בנו תורה מעלה עליו הכתוב כאלו קבלה מהר סיני, כבר פרשנו בזה בספר המקנה ענינו שאע"פ שכבר למד עם בנו והחיוב על בנו שילמד לבנו שהוא בן בנו, ואפ"ה מצוה על אבי אביו, מפני שאינו דומה הלומד מפי התלמיד כלומד מפי רב, כי בכל דור ודור מתמעט התורה כמ"ש (שבת ק"ב) אם ראשונים כבני מלאכים אנו כבני אדם, ומדה כנגד מדה ומדה טובה מרובה ישפיע לו הש"י כאלו קבלו מהר סיני ולא מפי תלמיד.

(פנים יפות, ואתחנן)

לעולם ישלש אדם שנותיו שליש במקרא שליש במשנה שליש בתלמוד

למען ירבו ימיכם וכו' כימי השמים על הארץ, וי"ל ע"ד שאחז"ל לעולם ישלש אדם שנותיו שליש במקרא שליש במשנה שליש בתלמוד, והנה גלגל השמים מחלק היום ג"כ לשלשה חלקים ערב בקר וצהרים, וידוע כי רבים הם שלשה, כרש"י (ד"ה ויקרא טו כה), והיינו למען ירבו ימיכם, שתלששו ימיכם לג' חלקים, כימי השמים על הארץ שהוא ג' חלקים.

(דרשות חתם סופר, ח"ג לכ"ז אלול)

וא"ו דגחון חציין של אותיות של ס"ת

כ"ק א"ו מרן אדמו"ר זצ"ל מגור אמר בדרך צחות, אדם מישראל שכבר למד חצי התורה הרי הוא עלול להחזיק טובה לעצמו לטפח בכרסו ולומר שישו בני מעי כי למדתי תורה הרבה, עיין (אבות פ"ב מ"ח) אומרים לו איפוא, שיהיה שפל רוח לבל יטפח בכרסו, אלא ילך על גחון.

(ליקוטי יהודה, שמיני)

אסור לאדם שיהלך ארבע אמות בקומה זקופה

'ואשבור מוטות עולכם' היינו מ"ט שערי טומאה, ואולך קוממיות למ"ט שערי קדושה. ואולך אתכם קוממיות, פירש"י בקומה זקופה. וקשה הא אסור לילך ארבע אמות בקומה זקופה. י"ל הטעם הוא משום שהוא כאלו דוחק רגלי שכניה, וברש"י שם, שצריך לילך בהכנעה לפני השכינה שהיא למעלה מראשותיו, אבל כאן כתיב והתהלכתי בתוכם, פירש"י אטייל עמכם בגן עדן שהקב"ה יטייל ביניהם, לכן ואולך אתכם קוממיות, שתלכו בקומה זקופה.

(חתם סופר, בחקותי)

נתן לו הקב"ה שכרו שנולדה לו פרה אדומה

ולהבין דאין הוא זה מדה כנגד מדה. ונראה כי היו שני לוחות ובכל אחד הי' כתוב חלק מהיו"ד דברות, ונמצא על הלוח השני הי' מתחיל מצות כבד והי' נגד המצוה אנכי ד' בלוח הראשון, ע"כ הקיש הכתוב מורא אב ואם למורא המקום. והנה פרה אדומה היא תיקון לחטא העגל שהי' פגם נגד אנכ"י, ע"כ כאשר שמר מצות כיבוד אב שהוא נגד אנכי וניתקן פגם העגל, ע"כ נולדה לו פרה אדומה בעדרו, והבן.

(עטרת ישועה, חקת)

אמבץ ארזי!

תלמוד בבלי המבואר

שֵׁפָה בְּרוּרָה

המהדורה הקצרה בתכלית הדיוק והשלימות

מבצע המנוי המשולב

כרך + חוברת
מהדורת פנינים

30 ₪ לחודש

כרך + חוברת
מהדורה גדולה

36 ₪ לחודש

להגדיל תורה ולהאדירה

מוקד הזמנות:

1800-22-55-66

להשיג בחנויות הספרים המובחרות

תלמוד בבלי 'עוז והדר' מהדורת פריעדמאן

לקראת השנה החדשה ניתן שוב להשיג את השי"ס

המהדורה המורחבת 2500 שי"ח בלבד
המהדורה הרגילה 2200 שי"ח בלבד

כולו אומר הדר

"וקסברגי"

להגדיל תורה ולהאדירה

מוקד הזמנות:

1800-22-55-66

להשיג בחנויות הספרים המובחרות